

da vsak človek mora gledišče obiskavati, pa vendar s pošteno vestjo trdim to, da dobre glediščine igre so velike pripomočnice človeški omiki; one tudi v nas gojijo in zbujaajo čut do vsega, kar je krasno.

H koncu dovolite mi, da omenim še drugo korist.

Vsak dramatišk pesnik mora izvrstno znati svoj jezik, in zares razgrinjajo ti pisatelji v takih delih celo lepoto jezika svojega. To je gotovo bralcu in poslušalcu zanimivo in podučljivo, in posebno nam Slovencem je neprecenljiva dobrota, kajti prav redkoma slišimo ravno mi Slovenci prav dobro, čisto in slovniško govoriti materni svoj jezik.

Dramatiško društvo nam ponuja po tem takem le pomoč za višo omiko našo; ono hoče skrbeti, da tudi mi Slovenci slišimo lepoglasno našo besedo na javnem odru. — Kdo ne bi tedaj podpiral takega društva? Pristopimo mu tedaj, in pristopivši kažimo, da je tudi nam mar za to, kar je dobro in krasno, da nam je mar za naroda omiko in čast.

Jezikoslovne stvari.

O slovenskem slovniškem imenstvu.

Lani je bil učinjen poskus, povabiti slovenske slovničarje poprek naše učenjake baveče se jezikoslovstvom, da bi se bili o učilniških počitnicah sešli na pogovor o slovenskem slovniškem imenstvu, — toda bratovski klic ostal je glas vpijočega v puštinji kljub pregovoru: kar prihaja iz srca, prime se srca. Taka nemarnost in mlačnost ste krivi, da pisatelji, pisoci slovniške reči rabijo razno imenstvo; nekterim godi latinsko, drugim sicer slovensko, pa ne povse pravilno, tretjim pomešano, četrti rabeči kake slovenske besede pristavljajo vklenene latinske, za koga? Mar za učenjake? — sram bodi vsakega, kteremu je treba takega pripreža. Ali za prostega Slovenca? — kaj njega briga aktiv, passiv, particip, evfoničen, prejerirani vokal, participialna konstrukcija, nominativ, hiatus in polne tolige takih nepotrebnih in grdih tujek, kterimi se motijo in nadlegujejo srednje in niže vrste bralci. Kdor hoče o slovniči pisati, naj se prvlje do jedra nauči slovenskega besedstva. Latinskimi imeni sem in tam metati, je res lahko vsakemu, kteri je preglodal kakih osmero hlač v latinskih učilnicah; a nekoliko druga je lepo v čisti slovenščini pisati.

Zastran slovniškega nazivja je moja misel ta: Slovniško imenstvo se mora skladati, to je, isto biti počeni od prvega razreda ljudske učilnice do najvišega mesta, kjer se naš ali tuj jezik uči v domači besedi. Stoji li to, nijen razumnik ne bode zahteval, da bi selske učence v ljudskih učilnicah trapili latinskimi besedami, čemur gotovo ne pritrđi nikako umno učilo. Zlata enakost v tem se najlepše postiže v skupščini dotičnih sposobnjakov. Še enkrat bodemo prijazno klicali.

Gosp. P. L. trdi v 9. listu „Novic“, da se glagolski samostavi izvajajo iz deležja, ne iz glagolskega debla; išče razjasniti, kje se ima pisati v v samostavih izvedenih na *ec*, in zagovarja mnenje, da se jih mnogo izvaja iz deležja min. delavnega I., kar ne drži. Primet tega deležja je *vъ* in *vъši*, prvi za moški in srednji spol v imenovalniku, drugi za ženski in vse kose sklone: da-*vъ*, da-*vъši*, dvojnik: da-*vъša*; konča li se glagolska osnova na soglas, izpahne se v vsled glasovnih zakonov: rek-*ъ*, rek-*ъši* izrek-*vъ*, irek-*vъši*. Ta v nikakor ni le zarad blagoglasja, marveč biten je in prvonačelen, ker poresnjuje tudi to, da je iz njega nastal I v deležji min. del. II. za vse tri spole: da-*lъ*, la, o; zastran opuščenege š primeri: stareji, stareja, sta-

reje. Isto trdi litv. oblika: „esmi buveš“ za moški, in „buvusi“ za ženski spol; v je mnogokrat I; svoboda = sloboda; država = drzela = dežela; veno = lohn; lag = got. vangs itd. (Cafov v „Zorji jugoslavenski“ 1853.). Da je veleučeni Bopp čital Oroslovov sestavek „O glagolih“, ne bi se toliko bil mučil v točki 628. in 822. „Vergleichende Grammatik“ z razklado te prikazni misle, da je ta *lъ* se prerodil iz *tъ* kakor primeta deležja min. trpnega po sredniku *d*; slavni jezikoslovec Schleicher si tega ozla tudi ne more razplesti. — Pri glagolih četrte vrste dela se to deležje na dvoji način, namreč na *ъ* in na *vъ*, to je *ans* in *vans*, tedaj: *hvalъ* iz *hvali-ъ* = *hvaljъ* = *hvalъ*, in pa *hvali-vъ*. Pri tej priliki je opaziti, da zbog *jъ* = *ъ* nastopi delavnost glasovnih zakonov, tedaj iz vozi-, kosi-, sodi-, jezdi-, sveti-, mlati-, lovi-, drobi-, kupi-, lomi- prihaja: vožъ, košъ, sožđъ (novosl. soj), ježdъ (novosl. jež), sveštъ, mlaštъ (nsl. sveć, mlać), lovъ, droblъ, kuplъ, lomlъ, doslednje bi se morali glasiti samostavi od tod na *ec* izvedeni: vožec, košec, sojec, ježec, svečec, mlačec, lovljec, drobljec, kupljec, lomljec, česar nam ne ponuja ne slovenščina, ne nijeno drugo narečje slovansko, nego le čiste oblike: vozec, kosec, sodec itd. Podrta je dakle omenjena trditev. Glagol *zabiti* = *za-by-ti* nima nikakega opravila v četrti vrsti; njegovo deležje min. del. I. je samo: *zabiv-vši* in nikakor inači, kar je treba znati vsakemu Slovencu srednje omike, toliko več slovničarjem. Grabljevec se brez dvombe opira na grablje. — Pisavi: bravec, pisavec, svetovavec — stoji nasproti čisti izgovor v ljutomerski in haloški okolici: tkalec, prisegalec, hrtalec, dulec, omrsalec, nadalje srbski: prosilac, vladalac, pilac, nosilac, igralac, sjecalica; poljski: dostikalny, doświadczolny, domacalny, dobywalny, tedaj iz deležja minovnikovega del. II.

Sicer je znano, da je v dostikrat I v slovenščini, ni tedaj velikanska pogreška, ako se včasih ta za onega postavi v dvomljivih primerih, vendar je treba ozirjemati na druga slovenska narečja, ktera često temo razženo; samo skrbeti nam je, da bodemo inači krasno in brezpečno slovenski pisali, kar se redko godi.

R. B.

Dopisi.

Iz Prage. (O svečanosti 16. maja na dalje.) Le na kratko je bilo našemu poslednjemu listu mogoče opisati sijajno slovesnost, ki jo je ob položbi temeljnega kamna za národno gledišče doživela zlata Praga. Naj tedaj dodamo danes, kar nam v sredo ni bilo mogoče, da tudi naši bralci zvejo, zakaj da 16. maj ostane na veke sè zlatimi pismenkami zapisan v zgodovinskih knjigah naroda českega in v zajemnosti slovanske. Ako se snide blizo 250.000 ljudi naroda, med tem iz vseh dežel in držav svetá, kjer se govori jezik slovenski, — ako doide do 500 telegramov od posamesnih oséb, društev itd., ki niso mogle osebo se udeležiti vélikega dné — priče je to dosti o veliki pomembi tega dneva. Ako vam, dragi čitatelji, povemo še to, da so vsi nemškutarski in zlasti dunajski „liberalni“ časniki bljuvali toliko jeze in srda na to svečanost, kakor Vesuv in Aetna bljujeta lave v okolico svojo, lahko si sami mislite pomembo te svečanosti ne le za narod česki sam, temuč za vse slovanske narode cesarstva avstrijskega in kraljestva ogerskega. — Ne bomo pa se danes mudili s popisom vnanjega lišpa te svečanosti, ki je bil tak, da ga pero težko popiše, slikar težko nabrazi. Obrnemo se tedaj le do čutja, ki so ga v navdušenih govorih razodevala srca slovanska o tej véličastni priliki. Ti govori bili so cvet sijajnosti da-